

Delo z nadarjenimi učenci v Osnovni šoli Kidričevo

Gifted Education at Kidričevo Primary School

22

Jasna Vinkler,
Osnovna šola Kidričevo

Izvleček

Ključne besede:

nadarjeni učenci, delo
z nadarjenimi učenci,
klub za nadarjene,
obogatitvene
dejavnosti

V Osnovni šoli Kidričevo smo želeli ugotoviti zadovoljstvo in potrebe nadarjenih učencev, njihovih staršev in strokovnih delavcev na področju spodbujanja in razvoja nadarjenih. V članku predstavljamo trenutno dejansko stanje na tem področju in na podlagi evalvacije razmislek o nadaljnjem načrtovanju načel dela in spodbudah v skladu s konceptom odkrivanja in dela z nadarjenimi. Pridobljeni podatki nam bodo služili kot izhodišče za načrtovanje dela v bodoče in za obogatitev programa.

Abstract

Keywords:

gifted pupils, gifted
education, gifted club,
enrichment activities

We at Kidričevo Primary School aimed to determine the satisfaction and needs of gifted pupils, of their parents, and of the professional staff as regards the encouragement and development provided to the gifted. The article presents the current situation in this area and, based on an evaluation, contemplates the further planning of work principles and incentives in accordance with the concept of gifted identification and education. The data obtained will serve as a starting point for planning future work and for enriching the programme.

Teoretska izhodišča

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli – ZOsn-E (Uradni list RS, št. 60/06 z dne 9. 6. 2006) kot nadarjene opredeljuje učence, ki izkazujejo visoko nadpovprečno sposobnost mišljenja ali izjemne dosežke na posameznih učnih področjih, v umetnosti ali športu. Od uveljavitve ZOsn leta 2011 velja, da nadarjeni učenci niso več otroci s posebnimi potrebami,

ki potrebujejo pomoč. Nadarjeni učenci potrebujejo spodbude in ustrezne pogoje, da lahko razvijajo svoje naravne talente.

Nadarjeni učenci niso homogena skupina, temveč se nadarjenost kaže v različnih oblikah in lastnostih, zaradi česar nadarjeni potrebujejo osebni individualizirani program. V primerjavi z drugimi učenci so nadarjeni učenci bolj motivirani, imajo močnejšo željo po samoizpolnitvi, emocionalno doživljajo globlje in bolj

intenzivno, imajo boljšo samopodobo, toda ne nujno višje stopnje samospoštovanja, so nagnjeni k večjemu tveganju, so bolj občutljivi za pričakovanja in čustva drugih, so dejavni v doseganju idealov, bolj zgodaj izražajo občutek za pravičnost, težijo k temu, da bi bili samostojnejši, učinkovitejši in prepričljivejši. Da bi zadovoljili omenjene posebne potrebe, želje in interese nadarjenih, jim omogočamo izbiro in ponudbo v mnogoterih oblikah in dejavnostih v šoli in širšem okolju (Ferbežer in Težak, 2007).

Področje dela z nadarjenimi ureja dokument Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci (v nadaljevanju Koncept), ki je bil sprejet na 25. seji strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 11. 2. 1999. Šola je dolžna oblikovati program odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci in pri tem upoštevati izhodišča iz Koncepta.

Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi (Bezić idr., 2019) vključujejo posodabljanje obstoječih dokumentov, in sicer Koncepta odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (Koncept, 1999) in Koncepta vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki srednjih šol (Koncept, 2007). V sodobnih izhodiščih je izpostavljeno, da so temeljno vodilo pri načrtovanju poučevanja in učenja nadarjenih učencev njihove učne idr. značilnosti, saj se te v procesu poučevanja in učenja odražajo na svojstven način. Podpomo nadarjenim učencem moramo po vertikali izobraževanja stopnjevati, biti mora vse bolj kompleksna, zato je treba v višjih razredih osnovnošolskega izobraževanja in v srednješolskem izobraževanju poleg podpore v oddelkih na šoli ponuditi tudi dodatne, specializirane »pull out« programe bodisi kot posamezne učne ure za nadarjene ali kot občasno poučevanje in učenje nadarjenih v homogenih oddelkih znotraj ali zunaj rednih šol in šolskega časa (fleksibilna diferenciacija). Kljub vsemu pa moramo biti pozorni, da pri tem učencev pretirano ne obremenimo, temveč jim zagotavljamo optimalno obremenjenost, usklajeno z njihovo motivacijo, zmožnostmi in interesi. Poseben poudarek je tudi na prepoznavanju otrok z višjim potencialom v vrtcu.

V Strokovnih izhodiščih (Bezić idr., 2019) je prav tako poudarjeno, da je smisel prepoznavanja, spodbujanja in podpiranja razvoja nadarjenih učencev, da bi ti dosegli najvišje cilje učenja in samouresničenje ter hkrati odgovorno prispevali k družbenemu razvoju. Kot nadarjene razumemo tiste posameznike, ki na miselnem področju izkazujejo izjemne dosežke. Za nadarjenega ne velja tisti, ki je v posameznem področju kognitivne učinkovitosti ali v splošni inteligentnosti pokazal nadpovprečni dosežek, pač pa dosežek, ki ga uvršča v sam vrh porazdelitve dosežkov v tej sposobnosti. Nadarjenost je torej del inteligentnosti in obratno, inteligentnost je del nadarjenosti.

Med večjimi izzivi kakovostnega vzgojno-izobraževalnega dela na sistemski ravni in na ravni dela posameznega učitelja je upoštevanje velike raznolikosti učencev, s katero se učitelj srečuje pri svojem delu in za kar ga je izjemno težko optimalno pripraviti že v času začetnega izobraževanja. Zato je treba posebno pozornost za delo z raznoliko populacijo učencev vključiti tudi v nadaljnje izobraževanje učiteljev, tematske konference in druga strokovna srečanja, pa tudi učitelje spodbujati za individualno učenje in profesionalni razvoj na tem področju skozi leta njihovega poučevanja (Kalin, 2023).

V slovenskem vzgojno-izobraževalnem prostoru se vloga koordinatorja za delo z nadarjenimi omenja v povezavi s programskim dokumentom Koncept: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (1999), podrobneje pa je opredeljena v dokumentu Operacionalizacija Koncepta: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli (2000/2009), v katerem so določene nosilne in izvajalske naloge koordinatorja (Juriševič idr., 2015).

V Strokovnih izhodiščih (2019) so za delo z nadarjenimi opredeljene vloge mentorja, koordinatorja in šolske svetovalne službe. Mentorji izvajajo obogatitvene programe, skrbijo za varno učno okolje in zagotavljajo učencem tudi osebno podporo pri njihovem čustvenem, motivacijskem, socialnem in vrednotnem razvoju. Za koordinacijo nalog, povezanih z usklajevanjem delovanja vrtca na področju dela z otroki z visokimi potenciali ter nominiranimi in identificiranimi nadar-

jenimi učenci v šoli, ravnatelj imenuje pedagoškega koordinatorja za delo z nadarjenimi, kar je običajno šolski svetovalni delavec. Svetovalni delavec v skladu s Programskimi smernicami za delo svetovalne službe (1999; 2008) in v skladu s svojo svetovalno vlogo izvaja razvojne in preventivne naloge, naloge pomoči ter evalvacijske naloge na petih temeljnih področjih: na področjih učenja in poučevanja, telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter karijerne orientacije, šolanja in reševanja socialno-ekonomskih težav vseh učencev in tako tudi nadarjenih učencev.

Oblike dela z nadarjenimi v Osnovni šoli Kidričevo

V šolskem letu 2023/24 je v Osnovni šoli Kidričevo identificiranih 40 nadarjenih učencev. Delo z njimi poteka pri rednem pouku v okviru notranje diferenciacije, delne zunanje diferenciacije in izbirne diferenciacije ter individualizacije, ki izhaja iz posebnih individualnih razlik in osebnostnih lastnosti nadarjenih. Na naši šoli smo razvili sodobne oblike dela, poleg pestrega izbora interesnih dejavnosti še druženje nadarjenih učencev med šolami, strokovne ekskurzije in mednarodno druženje nadarjenih ter klub za nadarjene, s ciljem pomoči nadarjenim na osebnostnem, učnem, socialnem, čustvenem in motivacijskem področju ter področju kariere orientacije.

V šoli deluje klub za nadarjene, ki je oblika druženja identificiranih nadarjenih učencev od 4. do 9. razreda. Osnovno načelo za delo z nadarjenimi učenci v klubu je skrb za njihov celostni osebnostni razvoj in možnosti za občasno druženje na podlagi interesov z nadarjenimi iz sosednjih šol in v tujini. Zaradi korone klub za nadarjene nekaj časa ni deloval. V letošnjem šolskem letu pa smo ga ponovno obudili. Klub za nadarjene v letošnjem šolskem letu deluje kot interesna dejavnost. Vsebine dela v klubu se nanašajo na to, kaj pomeni biti nadarjen, razvijanje ustvarjalnosti, hitrejša napredovanje v procesu učenja, uporaba sodelovalnih oblik učenja, mentorstvo mlajšim učencem, upoštevanje posameznikovih močnejših sposobnosti in interesov, skrb za celosten osebni razvoj ipd. V klub vabimo tudi

goste, uspešne posameznike, ki so posebej nadarjeni na določenih področjih. Med njimi so tudi bivši učenci naše šole, ki so uspeli na svojem področju nadarjenosti. V okviru kluba se učenci enkrat letno udeležijo tudi dni inovativnosti, ki jih organizira podjetje Talum. V mesecu septembru so se tako odvili že dvanajsti dnevi inovativnosti. Najprej so jim razkazali upravno stavbo podjetja ter jim predstavili zgodovino Taluma in njegove najnovejše izdelke, pomen simbola jabolka in zgodbo o Šumarjih. Skupaj z učenci iz sosednje šole so morali v skupinah opraviti različne miselne, kreativne in gibalne izzive, npr. kako šop žebeljev nanizati na navpično stoječi žebelj, preskakovali so aluminijaste kroge labirinta, plezali skozi obroče, metali disk, sestavljali velike aluminijaste puzzle.

Slika 1: Druženje nadarjenih na dnevih inovativnosti 2022.
Vir: Jasna Vinkler, 2024.

Do zaprtja šol smo vsako leto organizirali druženje nadarjenih v okviru delavnic, in sicer po načelu rotacije med osnovnimi šolami Kidričevo, Breg, Hajdina, Cirkovce in Kuzma. Ideja o vsakoletnem druženju nadarjenih med šolami je nastala prav v klubu za nadarjene učence na OŠ Kidričevo v šolskem letu 2004/05. Delavnice posegajo na raznolika področja nadarjenih: socialno-čustveno, umetniško, tehnično, naravoslovno, okoljevarstveno, zgodovinsko in druga. Vsako leto se jih udeleži okrog sto nadarjenih in talentiranih učencev. Učenci si izberejo delavnico po lastni želji in interesu. Vsako leto smo skupaj z nadarjenimi učenci izbrali aktualno temo, ki je bila rdeča nit delavnic,

npr. Tehnologije prihodnosti, Zakladi naše kulturne dediščine, Aluminij, surovina prihodnosti idr. Delavnice prostovoljno in z navdušenjem pripravijo učitelji mentorji, ki si prizadevajo, da bi delavnice zasnovali na višjih taksonomskih ciljih. Cilj druženja je, da se posamezne delavnice udeležijo različno stari učenci petih sosednjih šol od 4. do 9. razreda. Ob zaključku druženja učenci pripravijo predstavitev svojega dela in izdelkov v izbrani delavnici staršem, vabljenim gostom in predstavnikom lokalne skupnosti, ki v moralnem in materialnem smislu podpirajo druženja nadarjenih. Tako druženje nadarjenih otrok zaradi različne starosti pomeni tudi neformalno obliko akceleracije, torej hitrejši napredek glede na močna področja.

Poleg delavnic za učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, ki obvladajo komunikacijo tudi v tujem jeziku, vsako leto organiziramo večdnevne strokovne ekskurzije, tako po Sloveniji kot tudi v tujino. Strokovne ekskurzije organiziramo s ciljem aktivnega mednarodnega sodelovanja pri različnih vzgojno-izobraževalnih dejavnostih ter socialni interakciji z vrstniki, torej nadarjenimi učenci, ki imajo podobne razvojne potrebe glede sposobnosti, želja in interesov. Cilj strokovnih ekskurzij je poglobljanje in pospeševanje izkustvenega učenja, komunikacije in medkulturnega dialoga ter ustvarjalno druženje nadarjenih učencev in dijakov po predmetnih področjih od naravoslovja, eksperimentalnega dela, umetniškega, literarnega in glasbenega ustvarjanja. Tako so učenci doslej aktivno sodelovali na mednarodni ravni, in sicer smo obiskali gimnazijo za nadarjene Mensa v Pragi, gimnazije v Švici, Pulju, Vicenzi in Benetkah, srednjo šolo za tehniko in tehnologijo na Madžarskem, naravoslovno gimnazijo v Novem Sadu ter 5. gimnazijo v Zagrebu. V času epidemije korone smo zaradi omejitev izvedli enodnevno strokovno ekskurzijo po Sloveniji, v sklopu katere smo obiskali Pomorski muzej v Piranu in Hišo iluzij v Ljubljani, ter strokovno ekskurzijo na OŠ Prade na Primorskem, obiskali pa smo tudi Koper, Piran in Debeli Rtič. V letošnjem šolskem letu smo nadarjene učence ponovno peljali v tujino, in sicer smo obiskali muzej Nikole Tesle v Smiljanu, ogledali smo si mesto Zadar in njegove glavne znamenitosti ter tamkajšnji Muzej iluzij, živalski vrt v Zagrebu, spoznali smo bo-

gato zgodovino dvorca Trakošćan in njegove muzejske zbirke. Pri organizaciji strokovnih ekskurzij nam vedno s poplačilom stroškov prevoza pomaga tudi občina.

Slika 2: Obisk muzeja Nikole Tesle. Vir: Jasna Vinkler, 2024.

Ker bi nadarjenim učencem tudi v prihodnje radi ponudili obogatitvene vsebine, smo opravili analizo njihovih potreb in interesov za lažje načrtovanje dela v prihodnje.

Rezultati ankete za učence, strokovne delavce in starše

Namen in način zbiranja podatkov

Z izvedeno anketo smo v šolskem letu 2022/23 ugotavljali vključenost nadarjenih otrok v življenje in delo Osnovne šole Kidričevo. Zanimalo nas je, kako odkrivanje in delo z nadarjenimi na naši šoli doživljajo nadarjeni učenci, njihovi starši in strokovni delavci šole. Želeli smo dobiti predloge, česa si še želijo in kaj jim v okviru možnosti lahko ponudimo.

Za ugotavljanje obstoječega stanja dela z nadarjenimi na naši šoli smo uporabili anonimni vprašalnik z vprašanji iz različnih tematskih sklopov. Vprašanja so bila delno odprtega tipa (prosti odgovori), večina vprašanj pa je bila izbirnega tipa z enim ali več možnimi odgovori.

Uporabili smo tri različice vprašalnika: za učence, starše in učitelje. V anketi je sodelovalo 28 nadarjenih učencev Osnovne šole Kidričevo, 48 staršev teh učen-

cev ter 20 strokovnih delavcev šole, ki se pri svojem strokovnem delu ukvarjajo tudi z nadarjenimi učenci.

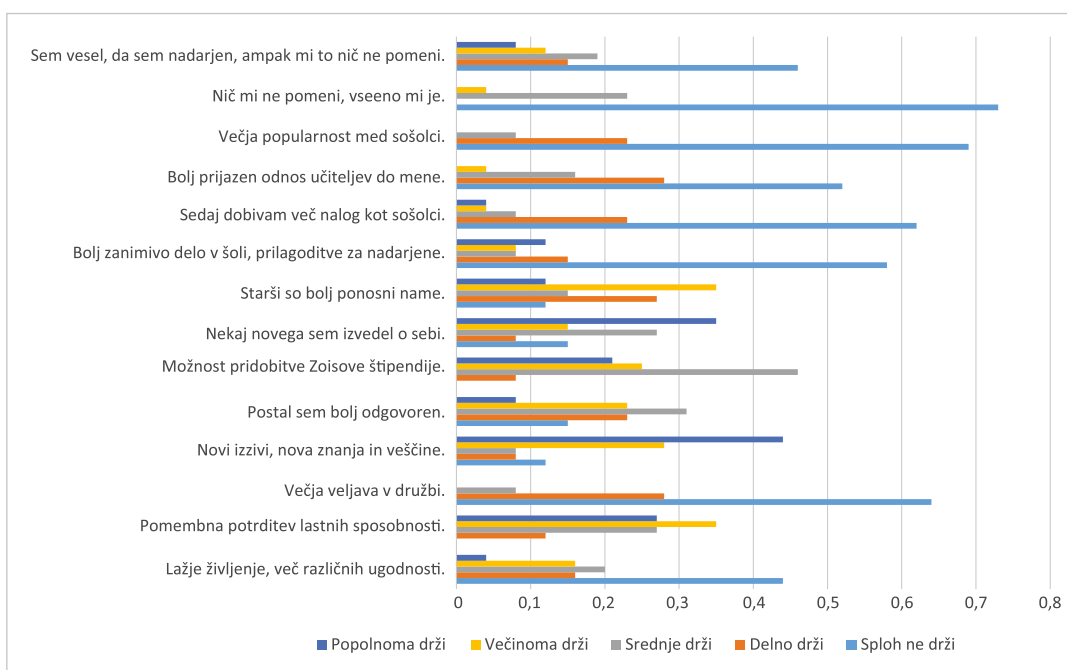
Mnenje učencev

Iz navedenih odgovorov, ki smo jih pridobili z anketo, je razvidno, da je šolsko okolje dovolj spodbudno, da tudi nadarjenim učencem omogoča, da razvijajo svoje intelektualne potrebe ter potrebe na socialnem, inte-

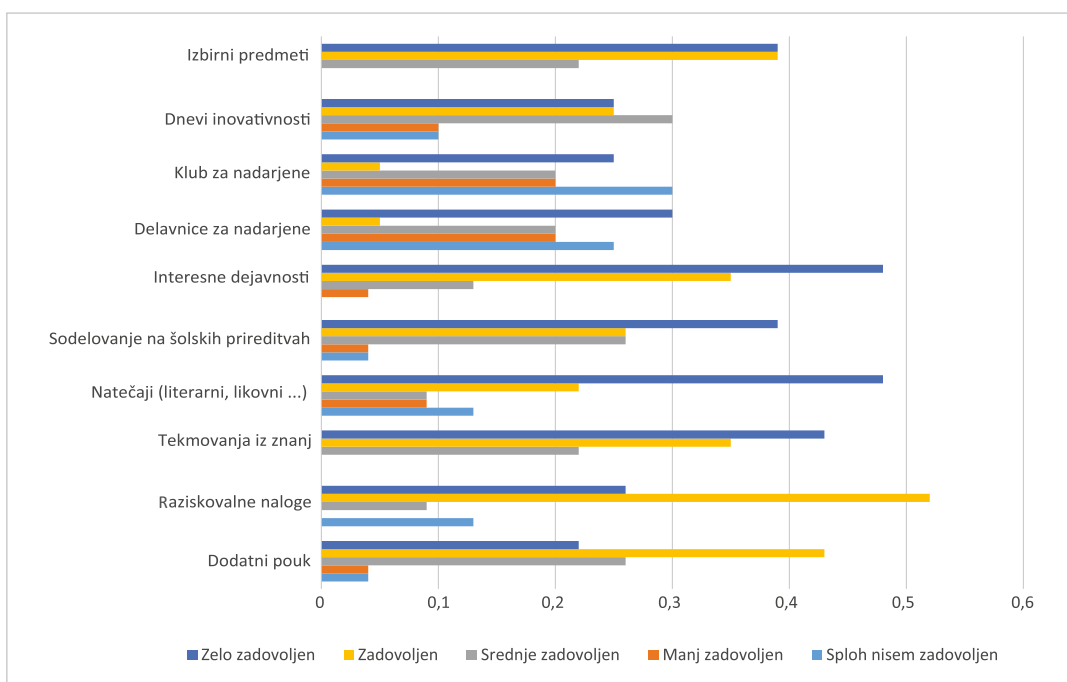
resnem in čustvenem področju. Večina učencev meni, da šola s svojimi oblikami dela dobro oz. zelo dobro skrbi za nadarjene, saj jih 42 odstotkov meni, da šola za nadarjene skrbi zelo dobro, 31 odstotkov jih meni, da šola za nadarjene skrbi dobro, ostalih 27 odstotkov pa jih meni, da šola za nadarjene skrbi slabo.

Za velik del učencev nadarjenost pomeni nove izzive ter nova znanja in veščine, da so nekaj novega izve-

Slika 3: Pomen nadarjenosti za učence

Slika 4: Zadovoljstvo učencev po posameznih področjih dela

deli o sebi, prav tako jim to pomeni pomembno potrditve lastnih sposobnosti. Dejstvo, da so nadarjeni, pa za njih ne pomeni večje popularnosti med sošolci ter večje veljave v družbi. Prav tako zaradi prepoznane nadarjenosti ne dobivajo več nalog kot ostali sošolci, niso deležni prilagoditev za nadarjene in tudi učitelji nimajo drugačnega odnosa do njih.

Pri vprašanju, kaj pomeni biti nadarjeni učenec, so ob zgoraj naštetem zapisali tudi: komaj čakam, kaj bom postal; se bolj trudim; več znanja; mislim, da bi lahko imeli več delavnic za nadarjene.

Velika večina učencev oz. kar 77 odstotkov je aktivnih na učnem področju (dodatne naloge, dodatni pouk, tekmovanja), 58 odstotkov na literarnem področju, 46 odstotkov na športnem področju in 42 odstotkov na voditeljskem področju (pomoč pri organizaciji, pomoč sošolcem, otroški parlament, predstavitve na razrednih urah). Nekoliko manj so učenci aktivni na likovnem, tehničnem, glasbenem in dramskem področju, kar je verjetno povezano s talentom posameznika. En učenec je poleg teh področij aktiven tudi pri naravoslovju in tehniki.

Nadarjeni učenci so najbolj zadovoljni s ponujenimi interesnimi dejavnostmi ter izbirnimi predmeti, sodelovanjem na tekmovanjih iz znanj ter s sodelovanjem na raznih natečajih in pri raziskovalnih nalogah. Manj zadovoljni so z delavnicami za nadarjene in aktivnostmi kluba za nadarjene. Izkazalo se je tudi, da veliko učencev sploh ne ve, katere možnosti oz. dodatne dejavnosti so na naši šoli namenjene nadarjenim. Sklepamo, da tak rezultat lahko pripišemo koronskemu obdobju, ko so imeli nadarjeni učenci resnično manj možnosti za dodatno udejstvovanje zaradi omejitev druženja v heterogenih skupinah. V tem času ni deloval klub za nadarjene in prav tako ni bilo druženj med šolami. Naš cilj je, da te dejavnosti v tem šolskem letu ponovno oživimo.

Najpogosteje uporabljeni načeli sta spodbujanje samostojnosti in odgovornosti ter uporaba sodelovalnih oblik učenja. Menimo, da sta ti dve načeli najbolj pomembni za učenčevo samousmerjanje in osamosvajanje.

Učencem, ki poznajo dodatne vsebine, ki jim jih ponuja šola, pa so najbolj všeč možnost obiskovanja dodatnega pouka, strokovne ekskurzije in natečaji, na katerih lahko sodelujejo in raziskujejo.

Pri razvijanju nadarjenosti učence najbolj spodbujajo starši (75 %), v šoli pa jih najbolj spodbujajo razredniki (38 %), sošolci (25 %) in mentorji (21 %). Trije učenci so odgovorili, da jih pri nadarjenosti spodbuja tudi nekdo drug, in sicer brat, babica in učitelj.

Dve tretjini nadarjenih učencev se izven šole ukvarjata s športom, slaba tretjina (29 %) jih obiskuje glasbeno

šolo, ostali pa se ukvarjajo s prostovoljstvom, judom, šahom, branjem, gasilstvom in veroukom; 13 odstotkov nadarjenih učencev nima dodatnih dejavnosti po šoli, kar nam predstavlja strokovni izziv.

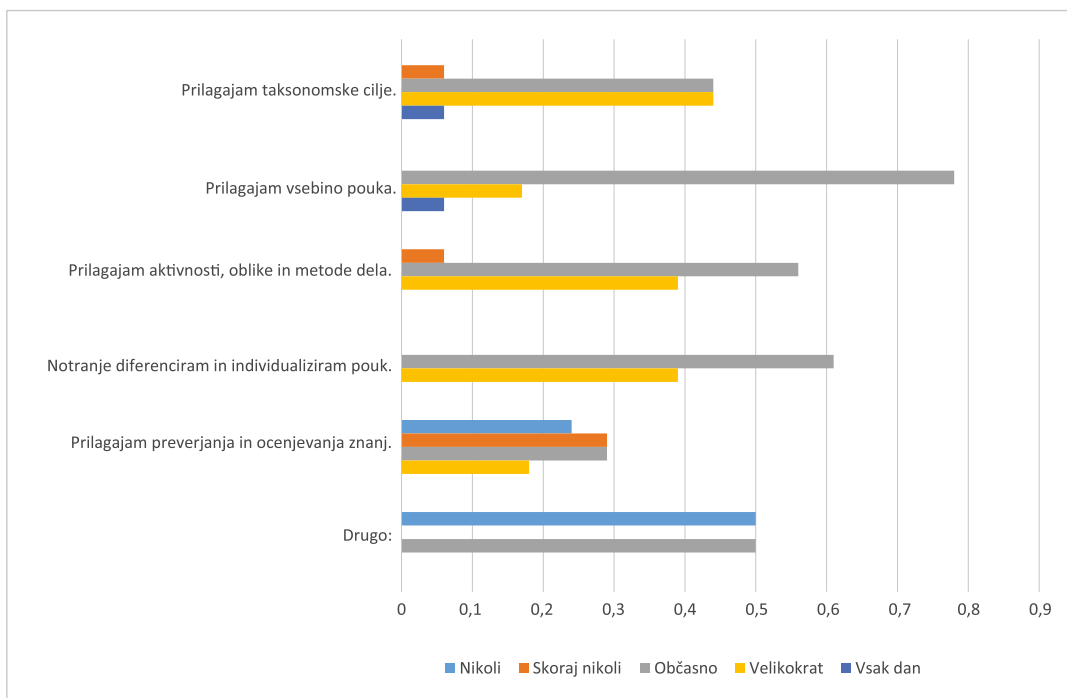
V prihodnosti si učenci želijo več druženja v obliki ekskurzij in delavnic za nadarjene, inovativnih dni v sodelovanju z lokalnimi podjetji, sodelovanj na tekmovanjih in raznih natečajih ter druženja s sovrstniki iz drugih šol.

Mnenje mentorjev in strokovnih delavcev

Strokovni delavci OŠ Kidričevo se v delo z nadarjenimi najpogosteje vključujejo kot učitelji (75 %), velikokrat pa tudi kot razredniki (35 %) in mentorji (30 %). V delo z nadarjenimi se vključujeta tudi šolska svetovalna služba in ravnateljica šole.

Strokovni delavci nadarjene učence najpogosteje zaznavajo na učnem (63 %), voditeljskem (42 %) in literarnem (37 %) področju. Slaba petina jih zaznava tudi na likovnem, glasbenem in socialno-čustvenem področju, najmanj pa nadarjene učence zaznavajo na dramskem, športnem, tehničnem in logičnem področju. Vsak strokovni delavec nadarjene prepoznava najlažje na svojem strokovnem področju, saj posebnega izobraževanja niso deležni.

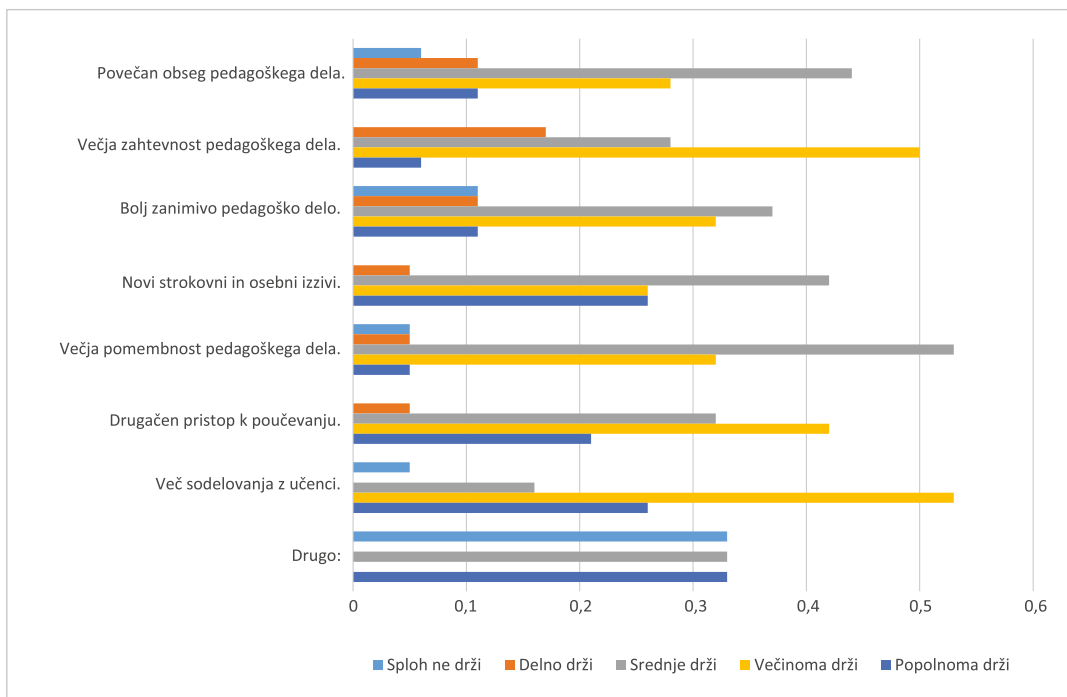
Slika 5: Pogostost prilagajanja posameznih elementov pouka nadarjenim učencem

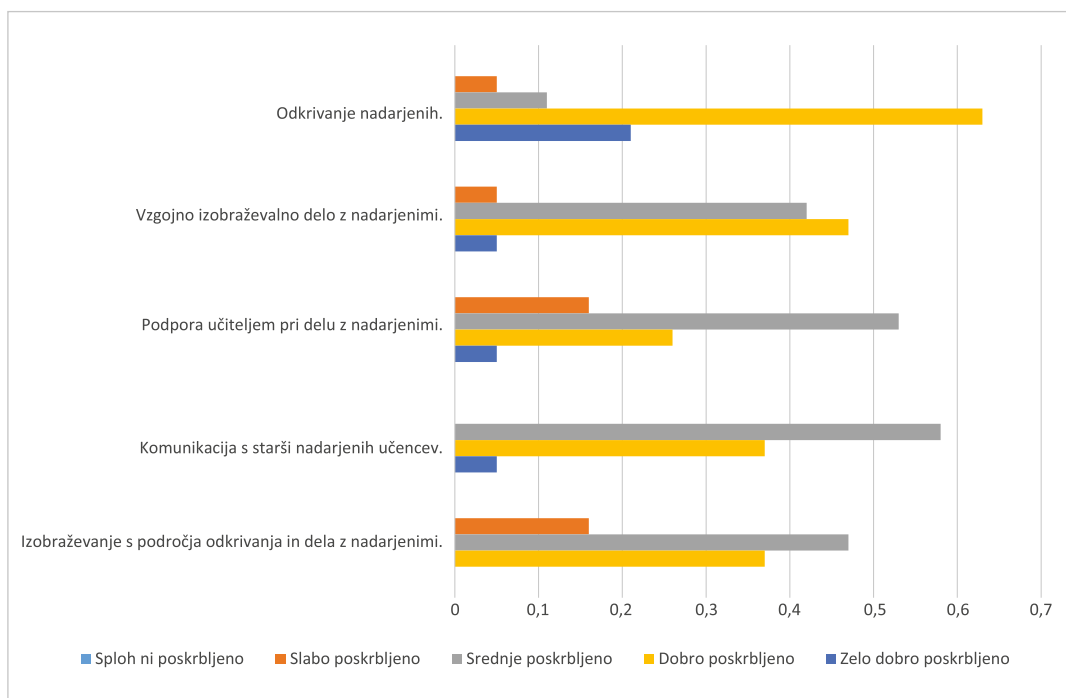

Skoraj polovica strokovnih delavcev taksonomske cilje nadarjenim učencem prilagaja občasno ali velikokrat. Prav tako jih približno 60 odstotkov občasno notranje diferencira in individualizira pouk, slabih 40 odstotkov jih to počne velikokrat. Podobno je tudi pri prilagajanju dejavnosti ter oblik in metod dela. Samo eden izmed anketiranih strokovnih delavcev nadarjenim

vsakodnevno prilagaja taksonomske cilje in vsebino pouka. Največji delež jim vsebino pouka prilagaja le občasno. Preverjanje in ocenjevanje znanja jim večina strokovnih delavcev prilagodi občasno ali skoraj nikoli, 24 odstotkov tega ne stori nikoli, le 18 odstotkov pa to stori velikokrat.

Slika 6: Kaj strokovnim delavcem šole predstavlja delo z nadarjenimi učenci

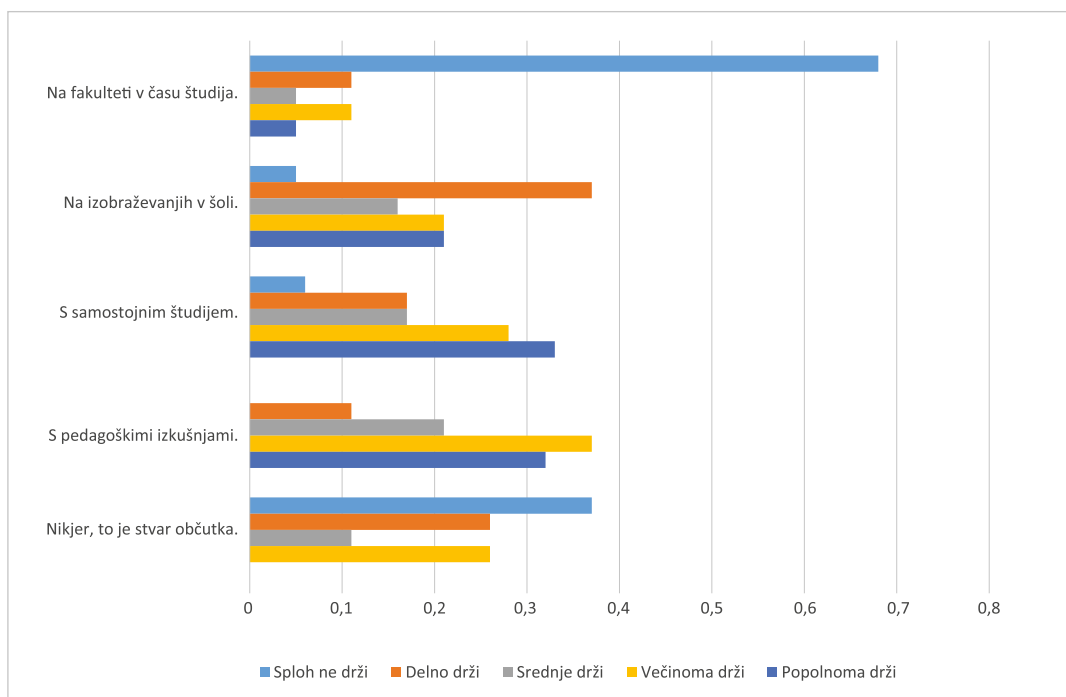

Slika 7: Kako dobro sta po mnenju strokovnih delavcev urejena vzgoja in izobraževanje na šoli

Večina strokovnih delavcev se strinja, da delo z nadarjenimi za njih predstavlja več sodelovanja z učenci in drugačen pristop k poučevanju. Za polovico anketiranih strokovnih delavcev večinoma drži oz. popolnoma drži, da jim delo z nadarjenimi učenci predstavlja nove strokovne in osebne izzive, prav tako za več kot polovico anketiranih strokovnih delavcev večinoma ali po-

polnoma drži, da delo z nadarjenimi učenci za njih pomeni večjo zahtevnost pedagoškega dela in priprav. Za večino strokovnih delavcev tudi srednje oz. večinoma drži, da nadarjeni učenci prinašajo večjo pomembnost njihovemu delu in pedagoško delo naredijo bolj zanimivo.

Slika 8: Kako so učitelji pridobili znanje o odkrivanju in delu z nadarjenimi

Podobno kot učenci tudi strokovni delavci menijo, da je odkrivanje in delo z nadarjenimi na naši šoli dobro urejeno (63 %), 21 odstotkov jih meni, da je za to zelo dobro poskrbljeno. Le 17 odstotkov jih je mnenja, da je odkrivanje nadarjenih urejeno srednje dobro ali slabo.

Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci je po mnenju strokovnih delavcev dobro oziroma srednje dobro urejeno, prav tako komunikacija s starši nadarjenih učencev. Podobnega mnenja so tudi pri podpori učiteljem pri delu z nadarjenimi učenci. Večina jih meni, da je za to dobro oziroma srednje dobro poskrbljeno, 16 odstotkov jih meni, da je za to področje slabo poskrbljeno, 5 odstotkov pa jih meni, da je zelo dobro poskrbljeno.

Za izobraževanje s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi je 47 odstotkov anketiranih strokovnih delavcev mnenja, da je srednje dobro poskrbljeno, 37 odstotkov jih je mnenja, da je dobro poskrbljeno, in 16 odstotkov jih je mnenja, da je slabo poskrbljeno.

Strokovni delavci so največ znanja o delu z nadarjenimi pridobili s pedagoškimi izkušnjami in samostojnim študijem. Najmanj tega znanja so dobili v času študija na fakulteti. Iz odgovorov je razvidno, da sistematičnega in kontinuiranega izobraževanja na tem področju še

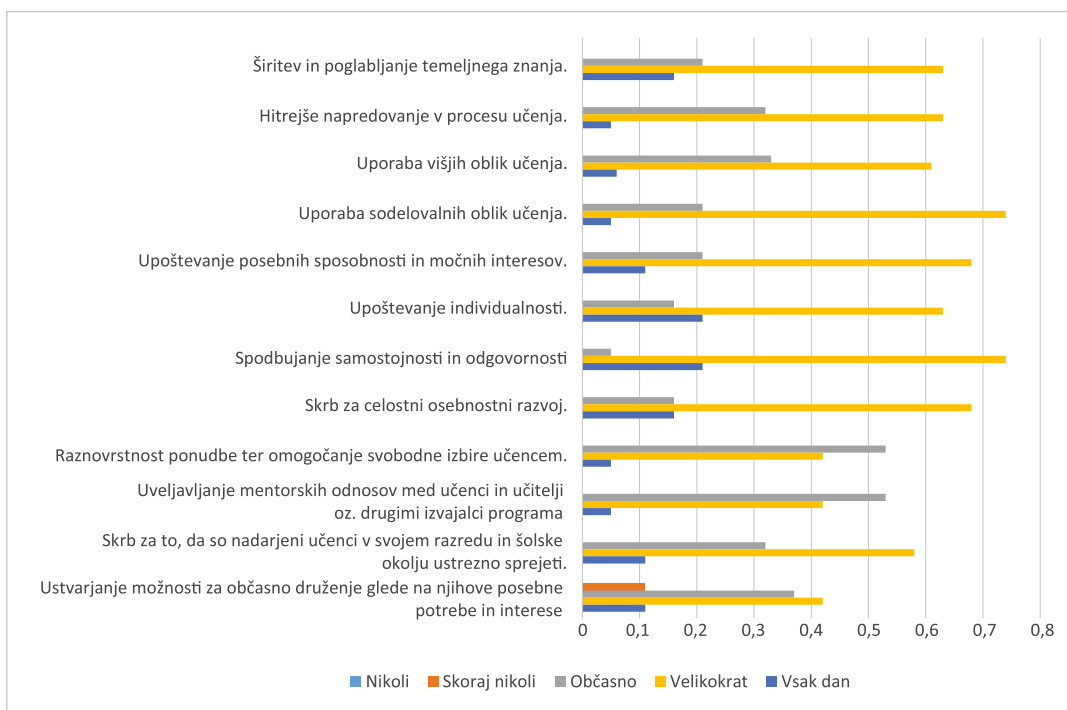
vedno nimamo. Prav tako opažamo, da se je generacija usposobljenih strokovnih delavcev upokojila in se pozna ta kadrovske primanjkljaj, mlajši še pa niso dovolj usposobljeni in nimajo dovolj izkušenj.

Strokovni delavci pri svojem delu velikokrat uporabljajo večino temeljnih načel za delo z nadarjenimi. Najpogostejše uporabljene načeli sta spodbujanje samostojnosti in odgovornosti ter uporaba sodelovalnih oblik učenja. Menimo, da sta ti dve načeli najbolj pomembni za učenčevu samousmerjanje in osamosvajanje. Najmanj sledijo načelu ustvarjanja možnosti za občasno druženje glede na njihove posebne potrebe in interese.

Kar 95 odstotkov strokovnih delavcev je mnenja, da nadarjeni učenci, ko odrastejo, spodbudno vplivajo na inovativnost in razvoj lokalne skupnosti oz. družbe in tako prispevajo k njenemu razvoju.

V prihodnje si strokovni delavci želijo več systemske podpore oz. spodbude pri delu z nadarjenimi ter več konkretnih nasvetov, kako delo z nadarjenimi vključiti v pouk. Želijo si tudi, da bi nadarjenim lahko ponudili še več dodatnih vsebin in dejavnosti. Zraven tega so bile izpostavljene tudi želje po spremembi postopka identifikacije nadarjenih.

Slika 9: Uporaba temeljnih načel pri delu z nadarjenimi

Mnenje staršev

V anketi se je pokazalo, da je največ staršev (38 %) za nadarjenost svojih otrok izvedelo od njih samih, 33 odstotkov jih je to izvedelo od svetovalne delavke v šoli, 27 odstotkov pa od razrednika.

Slabi polovici anketiranih staršev (46 %) se zdi, da vzgoja nadarjenega otroka ne zahteva večje pozornosti, medtem ko se 15 odstotkom staršev zdi, da je njihova vzgoja zahtevnejša. Ostalim 40 odstotkom anketiranih staršev pa se zdi, da je vzgoja nadarjenega otroka občasno zahtevnejša.

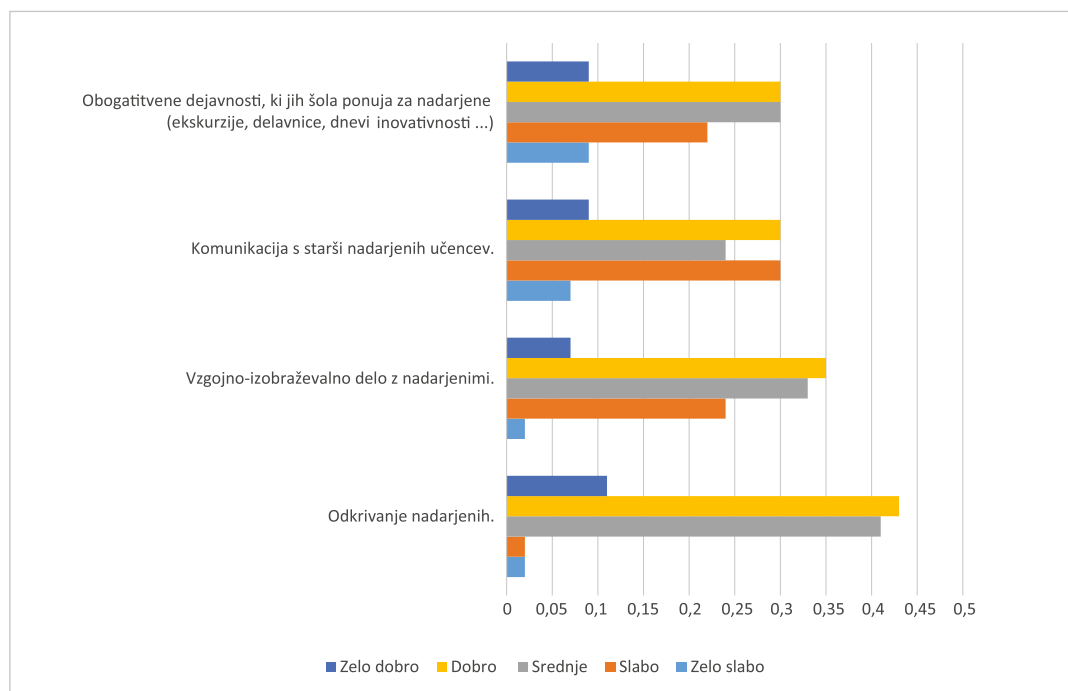
Pokazala so se zelo različna mnenja staršev o delu z nadarjenimi učenci na naši šoli. Večina staršev je zadovoljna s samim postopkom odkrivanja nadarjenih učencev. Pri vzgojno-izobraževalnem delu z nadarjenimi so mnenja deljena. Manjšina jih meni, da je za delo z nadarjenimi zelo slabo ali zelo dobro poskrbljeno, medtem ko jih največji delež (35 %) meni, da je za delo z nadarjenimi dobro poskrbljeno, 33 odstotkov pa jih meni, da je za delo z nadarjenimi srednje dobro poskrbljeno; 24 odstotkov vprašanih staršev meni, da je za delo z nadarjenimi slabo poskrbljeno.

Samo dobra tretjina anketiranih staršev nadarjenih otrok je zadovoljna ali zelo zadovoljna z dejavnostmi, s

katerimi prilagajamo pouk nadarjenim učencem. Vsi ostali so srednje ali manj zadovoljni s prilagajanjem pouka, 9 odstotkov pa jih s tem sploh ni zadovoljnih.

Tretjina anketiranih staršev je z obogatitvenimi dejavnostmi, ki jih ponuja šola, srednje zadovoljna, druga tretjina pa meni, da je dobro poskrbljeno za obogatitvene dejavnosti, ki jih šola ponuja nadarjenim. Ostali so mnenja, da je za ta del slabo ali zelo slabo poskrbljeno, samo 9 odstotkov anketiranih staršev je z obogatitvenimi dejavnostmi na šoli zelo zadovoljna. Ti odgovori nas nagovarjajo k bolj premišljenemu informiranju staršev o uresničevanju koncepta o delu z nadarjenimi učenci na šoli. Prav tako rezultati nakazujejo potrebo staršev identificiranih nadarjenih otrok po pogostejšem stiku s šolo, saj so izkazali zelo različna mnenja glede zadovoljstva s komunikacijo med starši in šolo. Tretjina jih je mnenja, da je komunikacija dobra, druga tretjina pa meni, da je komunikacija slaba; 7 odstotkov jih meni, da je komunikacija zelo slaba, 9 odstotkov pa, da je komunikacija zelo dobra. Ostali so mnenja, da je komunikacija srednje dobra.

Slaba polovica staršev nadarjenih učencev oz. 45 odstotkov jih ni zadovoljnih z obveščanjem in vključevanjem staršev v delo z nadarjenimi; 32 odstotkov jih je navedlo, da so bili obveščeni in vključeni, vendar bi si

Slika 10:
Kako starši
ocenjujejo delo
z nadarjenimi
na šoli

tega želeli še več, samo 23 odstotkov staršev pa meni, da je njihove vključenosti v delo z nadarjenimi dovolj.

Starši svoje otroke spodbujajo s pomočjo pohval, podpore, motivacije, nagrad ipd. Omogočajo jim dodatne izvenšolske dejavnosti, jim dajo možnost preizkusiti več različnih dejavnosti, kvalitetno preživljanje prostega časa, poskrbijo za dovolj spanja, jim omogočijo obiske kulturnih, zgodovinskih, naravnih znamenitosti in umetniških ustanov. Večina staršev svoje otroke spodbuja, da se v šoli udeležujejo tekmovanj in dodatnih dejavnosti, ki jih ponuja šola. Predvsem pa je pomembno, da pri tem upoštevajo otrokove želje in interese, se z njimi veliko pogovarjajo in spodbujajo njihovo lastno razmišljanje in samostojnost.

Nekateri starši pa pustijo, da otrok sam raziskuje svoje sposobnosti in nadarjenost, če je treba, pa ga usmerijo.

Za razliko od učiteljev, ki so v večini mnenja, da nadarjeni učenci spodbudno vplivajo na inovativnost in razvoj lokalne skupnosti, ko odrastejo, je med starši 85 odstotkov takih, ki se s to trditvijo strinjajo, ostalih 15 odstotkov staršev pa meni, da ni tako.

Starši si želijo, da se šola nadarjenim učencem bolj posveti in jih spodbuja na področjih, na katerih so bili prepoznani kot nadarjeni. Želijo še več dejavnosti za nadarjene učence, dodatne naloge, ki naj bodo tudi zahtevnejše, bolj individualiziran pristop in več tekmovanj. Želijo si tudi več delavnic in druženja, praktičnih dejavnosti ter izletov. Poleg dodatnih dejavnosti pa si želijo, da bi bili v delo z nadarjenimi vključen vzgojni elementi in dejavnosti s socialno-čustvenega področja. Poudarili so tudi, da si želijo več sodelovanja šole s starši, boljše obveščenost o možnostih, ki jih ponuja šola, in samem konceptu nadarjenosti.

Razprava

Samoevalvacija je pokazala, da se nadarjeni učenci na naši šoli počutijo dobro, tri četrtine jih je tudi mnenja, da šola dobro skrbi za uresničevanje njihovih potencialov. Želijo si več aktivnosti v klubu za nadarjene, več delavnic, še več strokovnih ekskurzij, prav tako si želijo sodelovanja na različnih natečajih in tekmovanjih.

Mnoge izmed teh dejavnosti so zaradi omejevanja dejavnosti in druženja v času korone žal začasno zamrle. Trudimo se, da bi te oblike in dejavnosti ponovno obudili in šolsko vzdušje usmerili v dinamiko odnosov in komunikacijo, ki pozitivno vpliva na uspešno delo z nadarjenimi. Letos smo učence ponovno peljali na strokovno ekskurzijo v tujino, počasi oživljamo klub za nadarjene, v mesecu marcu pa načrtujemo druženje nadarjenih sosednjih šol. Mlajšim nadarjenim učencem bo treba še predstaviti dejavnosti, ki so namenjene nadarjenim na naši šoli, saj teh dejavnosti nekateri še ne poznajo. Prav tako bi bilo treba motivirati učence drugega in tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja za aktivnejšo sodelovanje v dejavnostih, ki jih ponuja šola.

Strokovni delavci si želijo, da bi nadarjenim namenili še več časa in dejavnosti ter da bi se te dejavnosti čim bolj prilagodile interesnim skupinam nadarjenih učencev, kar bi spodbudno vplivalo na splošno šolsko vzdušje. Nekateri strokovni delavci že sedaj nadarjenim učencem prilagajajo cilje ter diferencirajo in individualizirajo pouk, prav tako jim ponujajo dodatne dejavnosti. Menimo, da naj bodo v delo z nadarjenimi kot mentorji vključeni tisti učitelji, ki so za to področje bolj motivirani in jim je mar za celovit optimalen razvoj otrok. Strokovni delavci izražajo potrebo po posodobitvi koncepta prepoznavanja nadarjenih ter ocenjevalnih lestvic. Še posebej strokovni delavci z manj strokovnih izkušenj si želijo več strokovnega izobraževanja na to temo. Večina strokovnih delavcev, ki se je ciljno usposabljala po vzgojno-izobraževalnih obdobjih, odhaja v pokoj. Tako je nastala vrzel v kadru, ki bi sistematično pokrival to področje. Še posebno zaznavamo potrebo po izobraževanju mentorjev za delo z nadarjenimi. Vlogi učitelja in mentorja se namreč bistveno razlikujeta po načrtovanju, izvedbi in evalvaciji. Področje nadarjenosti bi bilo v bodoče smiselno razvijati kot model kvalitetnega vzgojno-izobraževalnega dela na šoli.

Tudi starši imajo pomembno vlogo pri spodbujanju in razvijanju otrokove nadarjenosti. Iščejo več komunikacije s šolo, želijo biti vključeni v dogajanje na šoli, potrebujejo osvežitev aktualnih informacij, ki so povezane z delom njihovih otrok. Starše je treba ozaveščati in jim

pomagati za kvalitetnejše odnose in vzgojne pristope za delo z otrokom. Pri evalvaciji se je pokazalo, da bi morali v prihodnje okrepiti sodelovanje šole in staršev pri spodbujanju razvoja njihovih otrok.

Iz anketnih vprašalnikov strokovnih delavcev in staršev je razvidno, da nam je mar za spodbujanje razvoja nadarjenih na šoli. Zavedamo pa se tudi pomena ustvarjalnega mišljenja in ustvarjalnih idej za razvoj lokalne skupnosti in vse družbe, kar zahteva, da vsi udeleženci v procesu razvijanja nadarjenih načrtujemo nadaljnje delo in ga v prihodnje še izboljšamo.

Sklep

Na podlagi opazovanj in opravljene ankete lahko izdelamo okvirni načrt prihodnjih izboljšav pri delu z nadarjenimi. Načrt bomo še nadgrajevali, saj se pripravljajo spremembe zakonov, ki urejajo področje dela z nadarjenimi učenci v osnovni šoli.

Tudi v prihodnje bomo izvajali dodatne dejavnosti in projekte, kot so mladi in podjetništvo, dodatni pouk, tekmovanja, interesne dejavnosti, raziskovalne naloge z aktualnimi temami, literarni in likovni natečaji, projektno delo, otroški parlament, dnevi inovativnosti skupaj z lokalno skupnostjo.

Nadaljevali bomo s strokovnimi ekskurzijami v tujino in izmenjavo z mednarodnimi talenti, posebno pozornost bo treba nameniti ponovni oživitvi druženja nadarjenih med šolami, saj to potrebo izražajo tako nadarjeni učenci kot njihovi starši.

Klub za nadarjene je pomembna oblika dela znotraj šole, saj je v njem vsebina dela celostna in zajema predvsem afektivne, dinamične vidike osebnosti, ki so v šolski praksi še vedno zanemarjeni v primerjavi s kognitivnimi.

Prav tako bi bilo smiselno ponovno obnoviti in organizirati strokovna predavanja tako za strokovne delavce kot tudi za starše na temo prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci. V tujini temu področju namenjajo skrb v smeri specializiranega študija specialistov za delo z nadarjenimi. V vloge mentorjev se lahko aktivno vključujejo tudi starši in širša lokalna skupnost.

Interesi nadarjenih v veliki meri vplivajo na njihovo karierno odločanje in nadarjeni naj bi bili gibalno razvoja družbe. Zato je treba nadaljevati z raziskovanjem njihovih čustvenih, socialnih, moralnih kot tudi intelektualnih potreb. S tem bomo spodbujali učence pri vrednotenju lastnih talentov in razvijanju realne samopodobe. ■

Viri in literatura

Bezić, T., Bucik, V., Bučar-Markič, S., Miklavčič, M., Kranjc, T., Andrenšek-Lep, B., Malešević, T., Nolimal, F., Rojc, J., Rostohar, G., Slivar, B., Vidovič, M., Vršnik Perše, T. (2019). *Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi*. Zavod RS za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2009). *Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli* [Elektronski vir]. Zavod RS za šolstvo.

Ferbežer, I. in Težak, S. (2007). Kako z oblikovanjem afektivnih vidikov nadarjenosti prispevati k vzgoji. V: Medveš, Z., Resman, M. (ur.), *Mednarodni znanstveni posvet: Vzgojni koncept na razpotjih sodobnosti. Zbornik prispevkov*. Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

Jurišević, M., Kralj, D., Vogrinc, J., Žagar, D. (2015). Vloga koordinatorja za delo z nadarjenimi v osnovni šoli in predlogi za zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela. *Šolsko svetovalno delo*, 19(1-2), 14–23.

Kalin, J. (2023). Prepoznavanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi kot izziv učiteljeve pedagoške usposobljenosti. V: Štefanc, D., Kalin, J. (ur.), *Sodobna šola in pouk v luči didaktične zapuščine Franceta Strmčnika*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 89–116. <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/view/478/815/9096>

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli – ZOsn-E (2006). *Uradni list RS*, št. 81/2006. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3535?sop=2006-01-3535>

Žagar, D., Artač, J., Bezić, T., Nagy, M., Purgaj, S. (1999). *Koncept: odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v osnovni šoli*. Zavod RS za šolstvo.

Žagar, D., Bezić, T., Blažič, A., Boben, D., Nagy, M., Brinar Huš, M., Marovt, M. (2007). *Koncept vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju*. Zavod RS za šolstvo.